

<b>Nazwa produktu :</b>	FORMULA 2	<b>Data sporządzenia:</b>	29.06.17 Version : 1.1
<b>nr.ref.</b>	UDS000270_18_20170629 (PL)	<b>Zastępuje:</b>	UDS000270_20150108

**SEKCJA 1: Identyfikacja substancji/mieszaniny i identyfikacja przedsiębiorstwa****1.1. Identyfikator produktu**

**FORMULA 2**  
Aerozol

**1.2. Istotne zidentyfikowane zastosowania substancji lub mieszaniny oraz zastosowania odradzane**

środek antyadhezyjny

**1.3. Dane dotyczące dostawcy karty charakterystyki**

**CRC Industries UK Ltd.**  
**Ambersil House - Wylids Road**  
**Castlefield Industrial Estate**  
**TA6 4DD Bridgwater Somerset**  
**United Kingdom**  
**Tel.: +44 1278 727200**  
**Fax.: +44 1278 425644**  
**E-mail : hse.uk@crcind.com**

**1.4. Numer telefonu alarmowego**

**(+44)(0)1278 72 7200 (office hours)**  
**Polska: + 48 42 63 14 724 National Poisons Information Centre The Nofer Institute of Occupational Medicine Ul. Teresy 8 P.O. Box 199 P-90950 L?dz**

**SEKCJA 2: Identyfikacja zagrożeń****2.1. Klasyfikacja substancji lub mieszaniny****Klasyfikacja zgodnie z przepisami (WE) nr 1272/2008**

<b>Parametry fizyczne:</b>	Aerozolowy, kategoria 1 Skrajnie łatwopalny aerozol. Pojemnik pod ciśnieniem: Ogrzanie grozi wybuchem.
Klasyfikacja oparta na testach.	
<b>Zdrowie:</b>	Drażniące na skórę, kategoria 2 Działa drażniąco na skórę. Działanie toksyczne na narządy docelowe – narażenie jednorazowe STOT naraż. jednor., kategoria 3 Może wywoływać uczucie senności lub zawroty głowy.
Klasyfikacja Metoda obliczeniowa.	
<b>Środowisko Naturalne :</b>	Stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego, przewlekłe kategoria 3 Działa szkodliwie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki.




<b>Nazwa produktu :</b>	FORMULA 2	<b>Data sporządzenia:</b>	29.06.17 Version : 1.1
<b>nr.ref.</b>	UDS000270_18_20170629 (PL)	<b>Zastępuje:</b>	UDS000270_20150108

Klasyfikacja Metoda obliczeniowa.

## 2.2. Elementy oznakowania

### Etykietowanie zgodnie z przepisami (WE) nr 1272/2008

<b>Identyfikator produktu:</b>	Zawiera: Węglowodory, C6, izoalkany, < 5% n-heksanu
<b>Piktogram(y) zagrożeń:</b>	
<b>Zwroty hasłowe:</b>	Niebezpieczeństwo
<b>Zwrot(y) wskazujące rodzaj zagrożenia:</b>	H222 : Skrajnie łatwopalny aerozol. H229 : Pojemnik pod ciśnieniem: Ogrzanie grozi wybuchem. H315 : Działa drażniąco na skórę. H336 : Może wywoływać uczucie senności lub zawroty głowy. H412 : Działa szkodliwie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki.
<b>Zwrot(y) ostrzegawcze:</b>	P102 : Chronić przed dziećmi. P210 : Przechowywać z dala od źródeł ciepła, gorących powierzchni, źródeł iskrzenia, otwartego ognia i innych źródeł zapłonu. Nie palić. P211 : Nie rozpylać nad otwartym ogniem lub innym źródłem zapłonu. P251 : Nie przekłuwać ani nie spalać, nawet po zużyciu. P261 : Unikać wdychania pyłu/dymu/gazu/mgły/par/rozpylonej cieczy. P271 : Stosować wyłącznie na zewnątrz lub w dobrze wentylowanym pomieszczeniu P410/412 : Chronić przed światłem słonecznym. Nie wystawiać na działanie temperatury przekraczającej 50°C/122°F. P501-2 : Zawartość/pojemniki muszą być przekazywane do odpowiedniego punktu zbiórki odpadów.

## 2.3. Inne zagrożenia

Brak informacji

## SEKCJA 3: Skład/informacja o składnikach

### 3.1. Substancje

Nie ma zastosowania.

### 3.2. Mieszanki

niebezpieczny składnik	Numer rejestracyjny	CAS - nr	EC-nr	w/w %	Klasa zagrożenia i kategoria	Zwrot wskazujący rodzaj zagrożenia	Noty
Węglowodory z destylacji ropy naftowej, bogate w węglowodory C3-4; Gaz z ropy naftowej	01-2119485926-20	68512-91-4	270-990-9	30-60	Press. Gas, Flam. Gas 1	H280,H220	K,G
Węglowodory, C11-C14, n-alkany, izoalkany, cykliczne, <2%aromatycznych	01-2119456620-43	-	(926-141-6)	10-30	Asp. Tox. 1	H304	B,Q

Nazwa produktu : FORMULA 2

Data sporządzenia: 29.06.17 Version : 1.1

nr.ref. UDS000270\_18\_20170629 (PL)

Zastępuje: UDS000270\_20150108

Węglowodory, C6, izaalkany, < 5% n-heksanu	01-2119484651-34	-	(931-254-9)	10-30	Flam. Liq. 2, Skin Irrit. 2, STOT SE 3, Asp. Tox. 1, Aquatic Chronic 2	H225,H315,H336,H304,H411	Q
--	------------------	---	-------------	-------	--	--------------------------	---

**Objaśnienie not**

B : substancja, której używanie jest ograniczone w miejscu pracy, jak ustalono w państwie

G : zwolnione z obowiązku rejestracji zgodnie z Art.2 (7) rozporządzenia nr 1907/2006 REACH

K : nie klasyfikuje się jako rakotwórcza, mniej niż 0.1% w/w 1,3-butadienu (Einecs-nr 203-450-8)

Q : Numer CAS jest tylko orientacyjnym identyfikatorem do wykorzystania poza UE i dla zgłoszeń zapasów globalnych.

(\*Objaśnienie zwrotów wskazujących na zagrożenie: zob. rozdział 16)

**SEKCJA 4: Środki pierwszej pomocy****4.1. Opis środków pierwszej pomocy**

<b>Kontakt z oczami :</b>	Jeżeli substancja dostanie się do oczu, natychmiast przemyć je dużą ilością wody W przypadku utrzymywania się działania drażniącego na oczy: Zasięgnąć porady/zgłosić się pod opiekę lekarza.
<b>Kontakt ze skórą :</b>	Zanieczyszczoną odzież zdjąć i wyprać przed ponownym użyciem. W PRZYPADKU KONTAKTU ZE SKÓRĄ: Umyć dużą ilością wody z mydłem. W przypadku wystąpienia podrażnienia skóry: Zasięgnąć porady/zgłosić się pod opiekę lekarza.
<b>Wdychanie :</b>	W PRZYPADKU DOSTANIA SIĘ DO DRÓG ODDECHOWYCH: wyprowadzić lub wynieść poszkodowanego na świeże powietrze i zapewnić mu warunki do swobodnego oddychania. W przypadku złego samopoczucia skontaktować się z OŚRODKIEM ZATRUĆ lub z lekarzem.
<b>Połknięcie :</b>	W przypadku połknięcia nie należy prowokować wymiotów, ponieważ istnieje ryzyko zassania do płuc. Gdy istnieje podejrzenie zassania, natychmiast skonsultować się z lekarzem.

**4.2. Najważniejsze ostre i opóźnione objawy oraz skutki narażenia**

<b>Wdychanie :</b>	Nadmierne wdychanie par rozpuszczalnika może wywoływać nudności oraz bóle i zawroty głowy.
<b>Połknięcie :</b>	Po wymiotowaniu połkniętego produktu może dojść do jego zassania do płuc. Rozpuszczalniki mogą wywołać chemiczne zapalenie płuc. Objawy: ból gardła, ból brzucha, nudności, wymioty
<b>Kontakt ze skórą :</b>	Drażniący dla skóry Objawy: zaczerwienienie i ból
<b>Kontakt z oczami:</b>	Może powodować podrażnienie. Objawy: zaczerwienienie i ból

**4.3. Wskazania dotyczące wszelkiej natychmiastowej pomocy lekarskiej i szczególnego postępowania z poszkodowanym**

<b>Zalecenia ogólne :</b>	W przypadku złego samopoczucia skonsultować się z lekarzem (pokazać etykietę, o ile to możliwe) Jeżeli objawy nie ustąpią, należy skonsultować się z lekarzem.
---------------------------	---

<b>Nazwa produktu :</b>	FORMULA 2	<b>Data sporządzenia:</b>	29.06.17 Version : 1.1
<b>nr.ref.</b>	UDS000270_18_20170629 (PL)	<b>Zastępuje:</b>	UDS000270_20150108

## **SEKCJA 5: Postępowanie w przypadku pożaru**

### **5.1. Środki gaśnicze**

piana, ditlenek węgla lub środek suchy

### **5.2. Szczególne zagrożenia związane z substancją lub mieszaniną**

Aerozole mogą wybuchać po nagrzaniu powyżej 50°C.  
Tworzy szkodliwe produkty rozkładu  
tlenek węgla, ditlenek węgla

### **5.3. Informacje dla straży pożarnej**

Opakowania/nie wystawione na działanie ognia należy chłodzić przez skrapianie wodą  
Nie wdychać dymów w przypadku zapłonu

## **SEKCJA 6: Postępowanie w przypadku niezamierzonego uwolnienia do środowiska**

### **6.1. Indywidualne środki ostrożności, wyposażenie ochronne i procedury w sytuacjach awaryjnych**

Wyłączyć wszystkie źródła zapłonu  
Zapewnić odpowiednią wentylację  
Noś odpowiednią odzież ochronną i rękawice.

### **6.2. Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska**

Nie dopuścić do wprowadzenia do kanalizacji publicznej i cieków wodnych.

### **6.3. Metody i materiały zapobiegające rozprzestrzenianiu się skażenia i służące do usuwania skażenia**

Zaabsorbować wyciek przy pomocy odpowiedniego materiału obojętnego

### **6.4. Odniesienia do innych sekcji**

Szczegółowe informacje patrz punkt 8

## **SEKCJA 7: Postępowanie z substancjami i mieszaninami oraz ich magazynowanie**

### **7.1. Środki ostrożności dotyczące bezpiecznego postępowania**

Trzymać zdala od ciepła i źródeł zapłonu  
Zachować środki zabezpieczające przed wyładowaniami elektrostatycznymi  
Urządzenia powinny być uziemione  
Używać elektrycznego/wentylującego/oświetleniowego/.../. przeciwwybuchowego sprzętu.  
Używać wyłącznie nieiskrzących narzędzi.  
Nie wdychać aerozoli ani par.  
Zapewnić odpowiednią wentylację

Nazwa produktu :	FORMULA 2	Data sporządzenia:	29.06.17 Version : 1.1
nr.ref.	UDS000270_18_20170629 (PL)	Zastępuje:	UDS000270_20150108

Nie dopuszczać do kontaktu ze skórą i oczami.  
Po użyciu dokładnie umyć  
Stosować rękawice ochronne/odzież ochronną/ochronę oczu/ochronę twarzy.

## 7.2. Warunki bezpiecznego magazynowania, łącznie z informacjami dotyczącymi wszelkich wzajemnych niezgodności

Pojemnik pod ciśnieniem: chronić przed światłem słonecznym i nie wystawiać na temperaturę powyżej 50°C.  
Trzymać poza zasięgiem dzieci.

## 7.3. Szczególne zastosowanie(-a) końcowe

środek antyadhezyjny

## SEKCJA 8: Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej

### 8.1. Parametry dotyczące kontroli

Limity narażenia :

Informacje nie są dostępne

### 8.2. Kontrola narażenia

<b>Procedury kontrolne:</b>	Zapewnić odpowiednią wentylację Trzymać zdala od ciepła i źródeł zapłonu Zachować środki zabezpieczające przed wyładowaniami elektrostatycznymi
<b>Ochrona indywidualna:</b>	Przy pracy z tym produktem należy przestrzegać środków ostrożności dla uniknięcia kontaktu ze skórą i oczami. Z produktem należy postępować zgodnie z dobrymi praktykami higieny przemysłowej. Zapewnić odpowiednią wentylację
<b>wdychanie:</b>	Przy braku właściwej wentylacji stosować odpowiednie urządzenia do oddychania
<b>dłonie i skóra:</b>	Nosić odpowiednie rękawice ochronne (EN 374) Korzystać z rękawic wielorazowych o minimalnym czasie przebicia 30 minut. Czas przebicia rękawic powinien być dłuższy niż łączny czas korzystania z produktu. Jeżeli czas trwania pracy będzie dłuższy niż czas przebicia, w trakcie jej wykonywania należy zmienić rękawice.
Zalecane rękawice:	(nityl)
<b>oczy:</b>	Nakładać okulary ochronne zgodnie z normą EN 166.
<b>Kontrola narażenia środowiska:</b>	Unikać uwolnienia do środowiska. Zebrać wyciek.

## SEKCJA 9: Właściwości fizyczne i chemiczne

### 9.1. Informacje na temat podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych

Nazwa produktu :	FORMULA 2	Data sporządzenia:	29.06.17 Version : 1.1
nr.ref.	UDS000270_18_20170629 (PL)	Zastępuje:	UDS000270_20150108

(dot. aerozoli bez propelenta)

Wygląd : postać fizyczna :	Ciecz pod ciśnieniem.
kolor:	Bezbarwny.
zapach:	Rozpuszczalnik.
pH :	Nie ma zastosowania.
Punkt wrzenia/zakres :	55 °C
Temperatura zapłonu :	- 26 °C
Szybkość parowania :	Niedostępny.
Stężenia graniczne dla substancji o charakterze wybuchowym: górna granica:	9.4 %
dolna granica:	1.1 %
Ciśnienie pary :	Niedostępny.
Gęstość względna :	0.75 g/cm <sup>3</sup> (@ 20°C).
Rozpuszczalność w wodzie :	Nierozpuszczalny w wodzie
Samozapłon:	> 200 °C
Lepkość:	Niedostępny.

## 9.2. Inne informacje

VOC - lotne związki organiczne 602 g/l

## SEKCJA 10: Stabilność i reaktywność

### 10.1. Reaktywność

Nieznane szkodliwe reakcje przy stosowaniu zgodnie z przeznaczeniem

### 10.2. Stabilność chemiczna

Stabilny

### 10.3. Możliwość występowania niebezpiecznych reakcji

Nieznane szkodliwe reakcje przy stosowaniu zgodnie z przeznaczeniem

### 10.4. Warunki, których należy unikać

Unikać przegrzewania

### 10.5. Materiały niezgodne

Środek silnie utleniający

### 10.6. Niebezpieczne produkty rozkładu

tlenek węgla, ditlenek węgla

## SEKCJA 11: Informacje toksykologiczne



6 / 10

CRC Industries UK Limited  
Ambersil House, Wylds Road, Castlefield Industrial Estate, Bridgwater,  
Somerset, TA6 4DD  
Tel: +44 (0)1278 727200 Fax: +44 (0)1278 425644 web: www.ambersil.com

Nazwa produktu :	FORMULA 2	Data sporządzenia:	29.06.17 Version : 1.1
nr.ref.	UDS000270_18_20170629 (PL)	Zastępuje:	UDS000270_20150108

### 11.1. Informacje dotyczące skutków toksykologicznych

toksyczność ostra:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
działanie żrące/drażniące na skórę:	Działa drażniąco na skórę.
poważne uszkodzenie oczu/działanie drażniące na oczy:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
działanie uczulające na drogi oddechowe lub skórę:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
działanie mutagenne na komórki rozrodcze:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
rakotwórczość:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
szkodliwe działanie na rozrodczość:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
działanie toksyczne na narządy docelowe – narażenie jednorazowe:	Może wywoływać uczucie senności lub zawroty głowy.
działanie toksyczne na narządy docelowe – narażenie powtarzane:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione
zagrożenie spowodowane aspiracją:	w oparciu o dostępne dane, kryteria klasyfikacji nie są spełnione

### Informacje dotyczące prawdopodobnych dróg narażenia:

Wdychanie :	Wdychanie par rozpuszczalnika może spowodować nudności, bóle i zawroty głowy
Połknięcie :	Po zwymiotowaniu połkniętego produktu może dojść do jego zassania do płuc. Rozpuszczalniki mogą wywołać chemiczne zapalenie płuc.
Kontakt ze skórą :	Drażniący dla skóry
Kontakt z oczami:	Może powodować podrażnienie.

### Informacje toksykologiczne:

niebezpieczny składnik	CAS - nr	metoda	
Węglowodory, C11-C14, n-alkany, izoalkany, cykliczne, <2%aromatycznych	-	LD50 doustnie szczur	> 5000 mg/kg
		LD50 wdychanie szczur	>5000 mg/kg
		LD50 skóra królik	> 5000 mg/kg
Węglowodory, C6, izoalkany, < 5% n-heksanu	-	LD50 doustnie szczur	> 5000 mg/kg
		LD50 wdychanie szczur	> 20 mg/l
		LD50 skóra królik	> 3000 mg/kg

## SEKCJA 12: Informacje ekologiczne

### 12.1. Toksyczność

Stwarzające zagrożenie dla środowiska wodnego, przewlekłe kategoria 3



7 / 10

**CRC Industries UK Limited**  
 Ambersil House, Wylds Road, Castlefield Industrial Estate, Bridgwater,  
 Somerset, TA6 4DD  
 Tel: +44 (0)1278 727200 Fax: +44 (0)1278 425644 web: www.ambersil.com

Nazwa produktu :	FORMULA 2	Data sporządzenia:	29.06.17 Version : 1.1
nr.ref.	UDS000270_18_20170629 (PL)	Zastępuje:	UDS000270_20150108

Działa szkodliwie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki.

#### Dane ekotoksykologiczne:

niebezpieczny składnik	CAS - nr	metoda	
Węglowodory, C11-C14, n-alkany, izoalkany, cykliczne, <2%aromatycznych	-	IC50 algae	1000 mg/l
		LC50 ryba	1000 mg/l
		EC50 dafnia	1000 mg/l
Węglowodory, C6, izoalkany, < 5% n-heksanu	-	IC50 algae	55 mg/l
		LC50 ryba	> 1 mg/l
		EC50 dafnia	3.87 mg/l

#### 12.2. Trwałość i zdolność do rozkładu

Brak informacji

#### 12.3. Zdolność do bioakumulacji

Brak informacji

#### 12.4. Mobilność w glebie

Nierozpuszczalny w wodzie

#### 12.5. Wyniki oceny właściwości PBT i vPvB

Brak informacji

#### 12.6. Inne szkodliwe skutki działania

Brak informacji

### SEKCJA 13: Postępowanie z odpadami

#### 13.1. Metody unieszkodliwiania odpadów

Produkt :	Ten materiał lub/i jego pojemnik muszą być usuwane w bezpieczny sposób. Nie wyrzucać do przewodów kanalizacyjnych lub środowiska naturalnego, przekazać do uprawnionego odbiorcy odpadów
Skażone opakowanie :	Usuwanie tego produktu powinno następować zgodnie z lokalnym lub krajowym ustawodawstwem

### SEKCJA 14: Informacje dotyczące transportu

#### 14.1. Numer UN (numer ONZ)

numer UN : 1950

8 / 10

**CRC Industries UK Limited**  
Ambersil House, Wylds Road, Castlefield Industrial Estate, Bridgwater,  
Somerset, TA6 4DD  
Tel: +44 (0)1278 727200 Fax: +44 (0)1278 425644 web: www.ambersil.com



Nazwa produktu :	FORMULA 2	Data sporządzenia:	29.06.17 Version : 1.1
nr.ref.	UDS000270_18_20170629 (PL)	Zastępuje:	UDS000270_20150108

#### 14.2. Prawidłowa nazwa przewozowa UN

Właściwa nazwa przewozowa: AEROSOLS

#### 14.3. Klasa(-y) zagrożenia w transporcie

Klasa: 2.1  
ADR/RID – Kod klasyfikacji: 5F

#### 14.4. Grupa pakowania

Grupa pakowania: nie dotyczy

#### 14.5. Zagrożenia dla środowiska

ADR/RID – Niebezpieczny dla środowiska: Nie  
IMDG - Zanieczyszczenie morskie: No  
IATA/ICAO - Niebezpieczny dla środowiska: Nie

#### 14.6. Szczególne środki ostrożności dla użytkowników

ADR/RID – Kod dotyczący transportu w tunelach: (D)  
IMDG - Ems: F-D, S-U  
IATA/ICAO - PAX: 203  
IATA/ICAO - CAO: 203

#### 14.7. Transport luzem zgodnie z załącznikiem II do konwencji MARPOL i kodeksem IBC

Nie ma zastosowania.

### SEKCJA 15: Informacje dotyczące przepisów prawnych

#### 15.1. Przepisy prawne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska specyficzne dla substancji lub mieszaniny

Karta charakterystyki produktu została opracowana zgodnie z aktualnymi przepisami europejskimi, ostatnia aktualizacja zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) 2015/830.  
Rozporządzenie (WE) nr 1906/2006 (REACH)  
Rozporządzenie (WE) nr 1272/2008  
Dyrektywą Unii Europejskiej 2013/10/UE, 2008/47/EC z poprawkami zawartymi w dyrektywie 75/324/EEC dotyczącej produktów w opakowaniach aerozolowych. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA GOSPODARKI z dnia 5 listopada 2009 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla wyrobów aerozolowych.

Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. nr 63 poz. 322);  
Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji

<b>Nazwa produktu :</b>	FORMULA 2	<b>Data sporządzenia:</b>	29.06.17 Version : 1.1
<b>nr.ref.</b>	UDS000270_18_20170629 (PL)	<b>Zastępuje:</b>	UDS000270_20150108

chemicznych i ich mieszanin (Dz.

## 15.2. Ocena bezpieczeństwa chemicznego

Informacje nie są dostępne

## SEKCJA 16: Inne informacje

\*Zwrot wskazujący rodzaj zagrożenia

H220 : Skrajnie łatwopalny gaz.  
H225 : Wysoce łatwopalna ciecz i pary.  
H280 : Zawiera gaz pod ciśnieniem; ogrzanie grozi wybuchem.  
H304 : Połknięcie i dostanie się przez drogi oddechowe może grozić śmiercią.  
H315 : Działa drażniąco na skórę.  
H336 : Może wywoływać uczucie senności lub zawroty głowy.  
H411 : Działa toksycznie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki.

Objaśnienia skrótów i akronimów:

NDS - najwyższe dopuszczalne stężenie  
NDSCh - najwyższe dopuszczalne stężenie chwilowe  
VOC - lotne związki organiczne  
PBT - trwałe, wykazujące zdolność do bioakumulacji i toksyczne  
vPvB - bardzo trwałe i wykazujące bardzo dużą zdolność do bioakumulacji

Produkt ten należy przechowywać, obchodzić się z nim i używać go zgodnie z zasadami BHP oraz z przepisami prawa. Informacje zawarte w tej karcie zgodne są z obecnym stanem wiedzy, a celem ich jest opisanie tego produktu pod kątem wymogów bezpieczeństwa. Nie gwarantuje to jakichkolwiek specjalnych właściwości produktu. Nie wolno bez pisemnej zgody wyrażonej przez CRC kopiować ani powielać żadnej części tego dokumentu, za wyjątkiem uczciwego użytku w celach nauki, badań bądź oceny bezpieczeństwa produktu dla zdrowia oraz zagrożeń jakie przedstawia on dla środowiska.